

HET OPRICHTEN EN ONDERHOUDEN VAN BERMMONUMENTEN

Martine Schouterden - Bermmonumentje voor Fabrizio

Bermmonumenten

Langs de weg zie je ze regelmatig: kruisjes, gedenkplaatjes of zelfs kleine kapelletjes die herinneren aan de slachtoffers van een ongeval. Deze bermmonumenten zijn **gedenktekens** langs de weg, op de plaats waar een (verkeers)slachtoffer is overleden. Het zijn meestal de familie en vrienden van het slachtoffer die het initiatief nemen voor het plaatsen van deze herdenktekens, die ter nagedachtenis van de -vaak jonge- (verkeers)slachtoffers. Ze bieden de nabestaanden **een bron van troost** en kunnen ze helpen bij het rouwproces.

Elk bermmonument heeft zijn **eigenheid**, en verbeeldt vaak de **persoonlijkheid en levensstijl** van het slachtoffer. Op die manier krijgt de plek een bijzondere, symbolische betekenis. Mensen krijgen de kans om hun verdriet te uiten, bovendien kan het ook mensen **samenbrengen**. Kort na het ongeval ontstaat er vaak spontaan een bescheiden ceremoniële bijeenkomst om de schok te verwerken. Er worden bloemen, brieven, kruisjes of andere persoonlijke spullen gelegd. De meeste oprichters van een bermmonument bezoeken het regelmatig en blijven het jarenlang onderhouden en versieren. Het is hun manier om nog iets voor de overledene te kunnen doen. Sommige oprichters besteden extra aandacht aan de decoratie op 'speciale' dagen, zoals de geboorte- en sterftedatum van het slachtoffer. Er zijn zelfs rituelen aan een bermmonument verbonden, zoals de overledene begroeten door te knippen met de autolampen of door te toeteren.

De **concrete plaats** van een bermmonument is **zeer belangrijk** voor oprichters en nabestaanden. Het is de plaats waar het slachtoffer voor het laatst is geweest. Het herinnert omstaanders ook dat op die plek iets heel ergs gebeurd is. Het zet de mensen aan het denken. Bij zelfdodingen dienen de bermmonumenten om het onderwerp bespreekbaar te maken, bij verkeersongevallen waarschuwen ze weggebruikers voor de gevaren op de baan. Ook houden ze de overledene levend, het helpt herinneringen oproepen. Een algemeen monument voor verkeersslachtoffers zou daarom bermmonumenten niet kunnen vervangen, omdat het niet op de uiteenlopende plaatsen kan staan waar de nabestaanden hun dierbare hebben verloren. Het zijn spontane monumenten, er is geen tussenkomst van de staat. Er bestaat geen specifieke regelgeving over, maar het wordt gedoogd door lokale besturen.

Het bermmonument voor Fabrizio in Genk

Zoals elke morgen trok de 33-jarige Fabrizio op 28 april 2020 in de vroege ochtend zijn loopschoenen aan om te gaan joggen, voordat hij naar zijn werk in Westerlo vertrok. Niet veel later kregen zijn ouders, Martine en Leo, te horen dat arbeiders van een nabijgelegen firma hem langs de weg gevonden hadden en dat een ambulance en MUG ter plaatse waren. Fabrizio moet iets gevoeld hebben tijdens het joggen, is gaan zitten en is dan in elkaar gezakt. Zijn oortjes had hij eerst nog keurig aan de kant gelegd. Hij had een hartstilstand gekregen. Helaas heeft men hem pas te laat gevonden en kon geen hulp meer baten. Twee dagen later overleed hij in het ziekenhuis.

Zijn broers en zus wilden graag wat plantjes zetten op de plaats waar Fabrizio gevonden was, twee straten verder van hun ouderlijk huis. Zo hadden ze een 'plaatsje' waar ze naar toe konden gaan om herinneringen op te halen. Zo gezegd, zo gedaan: met enkele plantjes (met oranje bloemen, Fabrizio's lievelingskleur) en wat kasseien maakte de familie een klein gedenkplaatsje. Het is een bewuste keuze om geen naam en datum bij het monumentje te plaatsen. Wie Fabrizio kende, weet waar hij of zij moet zijn.

Leo passeert er dagelijks. Martine gaat er zowat wekelijks eens kijken. Regelmatig stopt er volk en Fabrizio's vrienden spreken er op zijn verjaardag even af om hun vriend te herdenken. Het plaatsje wordt mooi onderhouden en geregeld worden er nieuwe plantjes, knutselwerkjes of boodschappen achtergelaten door familie en vrienden.

Officieel is het niet toegestaan om een dergelijk monument te plaatsen, maar het wordt gedoogd. Als de groendienst van de stad de bermen komt maaien, maaien ze voorzichtig rond Fabrizio's plaatsje. Zolang het goed onderhouden wordt en er geen echt gevaar vormt voor voorbijkomende fietsers of wandelaars, zal dat hopelijk ook zo blijven.

Literatuur:

- Eindwerk: Bermmonumenten van Nunzia Macaluso
- Artikel: Genkse ondernemer 33 plots overleden
- PowerPoint: Bermmonumenten

**Gebaseerd op een gesprek met Leo en Martine, i.k.v. project Beleving en op het eindwerk van Nunzia Macaluso.*

**Deze inzending kadert binnen het project Beleving. 100 levende gebruiken en tradities in Limburg. Een initiatief van het Limburgs Volkskundig Genootschap, in samenwerking met ECRU Erfgoed en Erfgoed Haspengouw, Werkplaats immaterieel erfgoed, Openluchtmuseum Bokrijk, Heemkring Vaart, Haspengouw. TV vzw, Academie voor Streekgebonden Gastronomie en AVANSA-Limburg.*

INZENDER

Martine Schouterden en Leo De Jong

LOCATIE

3600 Genk

THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken

TREFWOORD

#ritueel #sociaal gebruik